

REPUBLIKA SLOVENIJA
RAČUNSKO SODIŠČE

REVIZIJSKO POROČILO

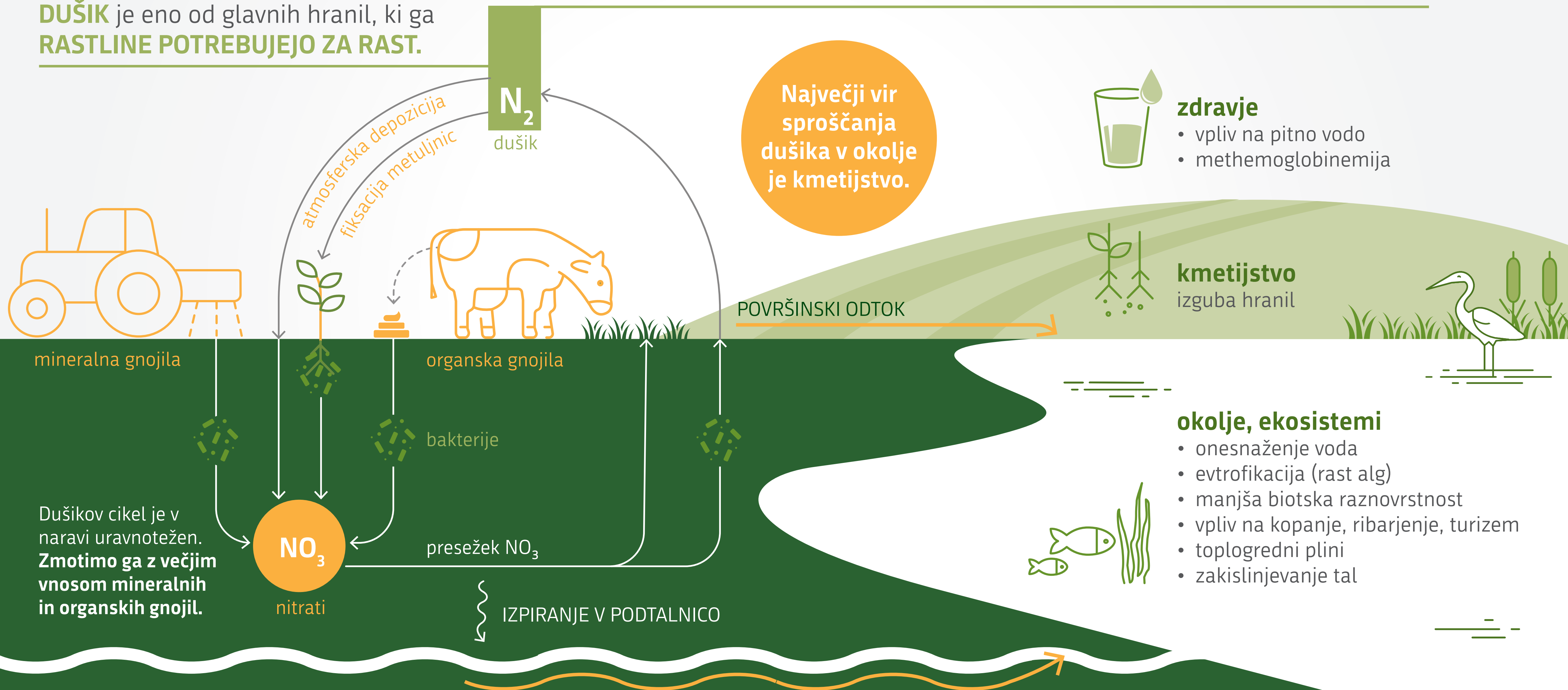
Uspešnost zmanjševanja nitratov v vodi

Revizija smotrnosti poslovanja
Revizijsko obdobje: 1. 1. 2014 do 31. 12. 2018

Poenostavljen dušikov cikel

DUŠIK je eno od glavnih hranil, ki ga **RASTLINE POTREBUJEJO ZA RAST.**

NEGATIVNI UČINKI PREVELIKIH KOLIČIN DUŠIKA

zdravje

- vpliv na pitno vodo
- methemoglobinemija

kmetijstvo

izguba hranil

okolje, ekosistemi

- onesnaženje voda
- eutrofikacija (rast alg)
- manjša biotska raznovrstnost
- vpliv na kopanje, ribarjenje, turizem
- toplogredni plini
- zakislinjevanje tal

Prevelike količine nitratov v vodi

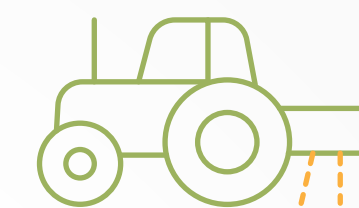
Slovenija kot celota **v okolje vnaša več dušika, kot ga s pridelki porabi.**

Neto presežki dušika na ravni nekaterih vodnih teles podzemnih voda **presegajo mejo**, ki je še okoljsko dopustna.

VZROKI

izpusti iz kmetijstva

- trend zmanjševanja neto bilančnega presežka dušika se je v zadnjih 10 letih upočasnil
- ni spremljanja presežkov dušika na ravni posameznega kmetijskega gospodarstva

lastnosti tal – ne poznamo dovolj

- podatki analize tal in hitrih nitratnih testov niso centralno zbrani
- ni monitoringa tal, s katerim bi lahko načrtovali ukrepe

vremenski pogoji (na primer suša)

slabša rast rastlin, ki zato ne porabijo dušika

Vsaj na nekaterih območjih bi bilo treba **ZMANJŠATI VNOS DUŠIKA!**

Izvajanje ukrepov za zmanjšanje nitratov v vodah

najmanj
486.326 ha površin

od tega je na 460.089 ha izvajanje ukrepov **pogoj za izplačilo subvencij**

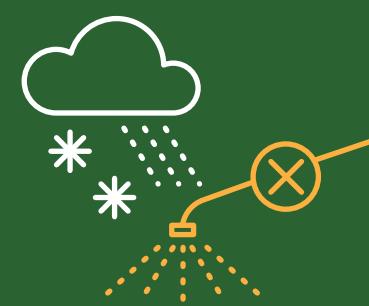
UKREPI NITRATNE UREDBE

obvezni ukrepi za vsa kmetijska gospodarstva, ki gnojijo ali proizvajajo živalska gnojila, kompost, digestat

Zagotavljajo **minimalno varstvo okolja**

uporaba gnojil v skladu s potrebami rastlin in **enakomerno gnojenje**

obdobja prepovedi gnojenja

pravila gnojenja (poplavljeni tla, bližina vodotokov, strma zemljišča ...)

neprepustna skladišča za živalska gnojila

največji **dovoljen letni vnos dušika** iz živalskih gnojil 170 kg N/ha

možnost dodatnih omejitev na ranljivih območjih

Inšpektorat za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo

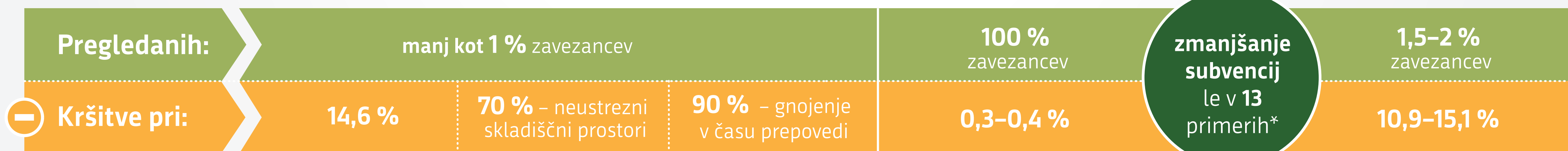
Agencija za kmetijske trge in razvoj podeželja

letni pregledi:

prejete prijave:

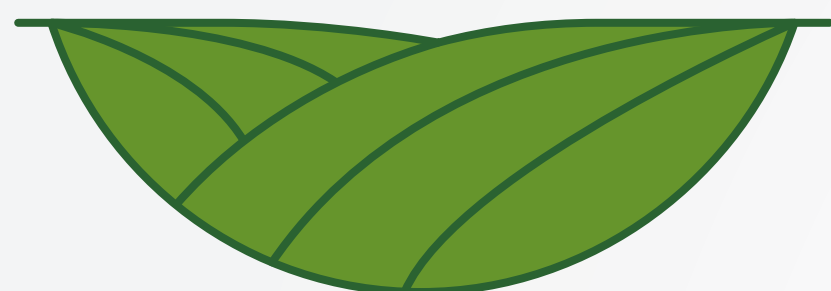
administrativna kontrola:

kontrola na kraju samem:

*zaradi nespoštovanja nitratne uredbe v obdobju 2014–2018

121.464 ha
površin

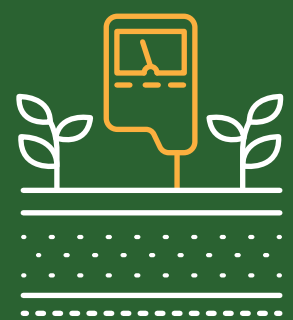

UKREPI PROGRAMA RAZVOJA PODEŽELJA

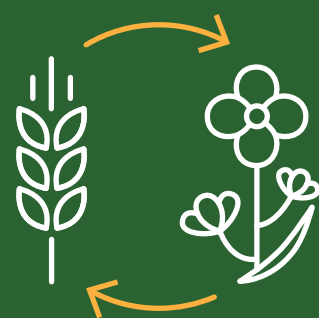
prostovoljni ukrepi za določeno plačilo

- kmetijsko-okoljska-podnebna plačila (KOPOP)
- ekološko kmetovanje

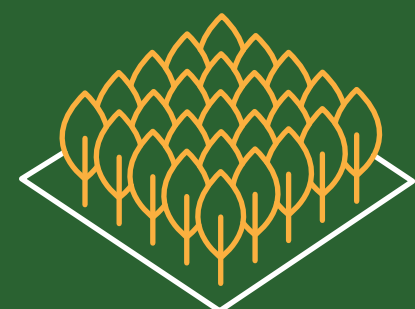
Dodatno blažijo vplive kmetijske politike

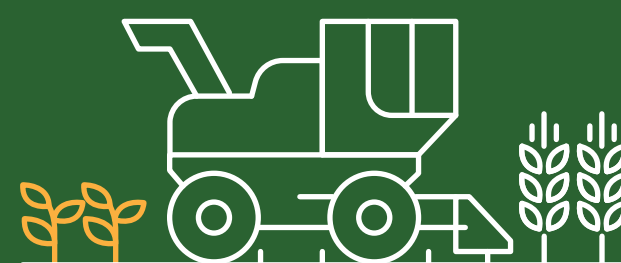
hitri talni nitratni testi

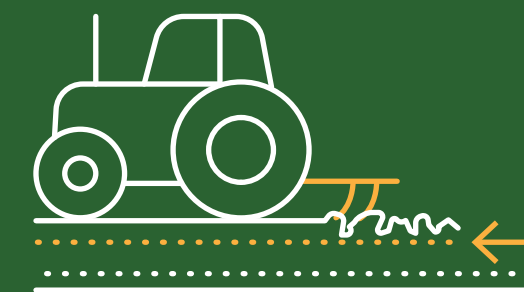
kolobar

pokritost tal

zeleno gnojenje

konzervirajoča obdelava tal

Agencija za kmetijske trge in razvoj podeželja

administrativna kontrola in kontrola na kraju samem

Število pregledov na leto:

632 kmetijskih gospodarstev (KOPOP)
460 ekoloških kmetij

Največkrat ugotovljene kršitve:

- dovoljeno število glav velike živine na ha
- gnojilni načrt in analiza tal
- evidence o uporabi gnojil

DRUGI UKREPI

UKREPI NA VODOVARSTVENIH OBMOČJIH (VVO I)

0,3 %

Varstvo pitne vode pred mikrobiološkim onesnaženjem

kmetijskih zemljišč

- kršitve pri 0–9 % pregledanih zavezancev letno

BIOPLINARNE, KOMPOSTARNE

Na kmetijskih zemljiščih je dovoljena uporaba komposta/digestata 1. kakovostnega razreda

- okoljevarstvena dovoljenja niso vedno usklajena s spremenjeno zakonodajo
- premajhen nadzor nad kakovostjo komposta/digestata

UKREPI NA OBMOČJIH S SLABIM STANJEM VODA IN OBMOČJIH VAROVANJA EKOSISTEMOV

- Nimamo strožjih ukrepov

Učinki ukrepov in inovativni pristopi

Strateško niso predvidene večje spremembe kmetijskih praks

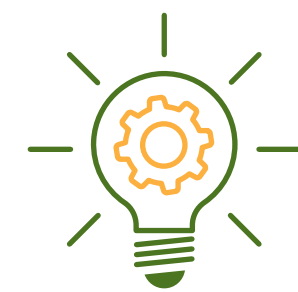
Bilančni presežek dušika v kmetijstvu se niža, ampak zadnjih 10 let manj intenzivno

Ne poznamo učinkov posameznih kmetijskih ukrepov na zmanjševanje nitratov v vodi

Rezultati monitoringa voda ne kažejo le učinkov kmetijske politike

INOVATIVNI PRISTOPI

PRENOS ZNANJA	RAZISKOVALNA DEJAVNOST	UKREP PRP* – SODELOVANJE
<ul style="list-style-type: none"> ni inovativnih ukrepov – le svetovanje za ustrezno izvajanje že obstoječih ukrepov ni mojstrskih kmetij – določbe še niso implementirane 	<ul style="list-style-type: none"> financiranje projektov, ki bi lahko imeli učinke na zmanjševanje nitratov v vodi neizkoriščena priporočila že izvedenih projektov – zmanjšanje vnosa organskih gnojil na problematičnih območjih 	<ul style="list-style-type: none"> financiranje pilotnih in skupnih projektov oboji so bili pozno razpisani

*Program razvoja podeželja

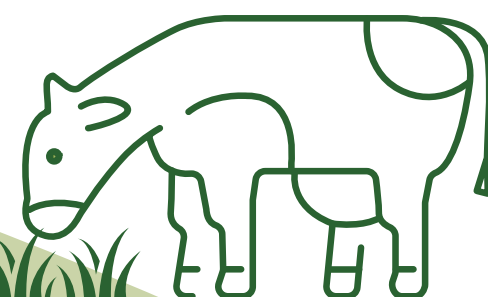
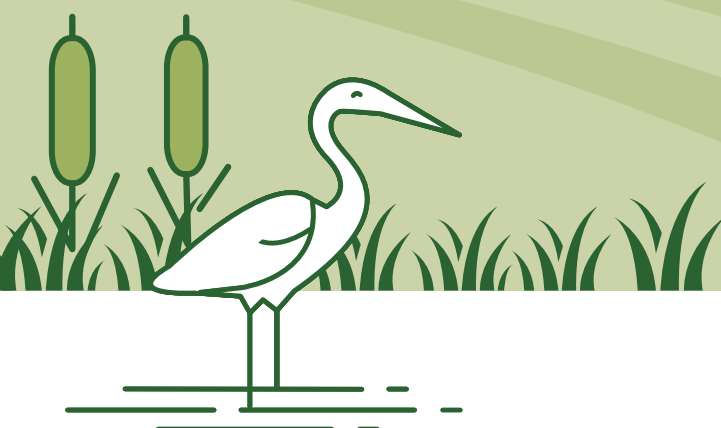
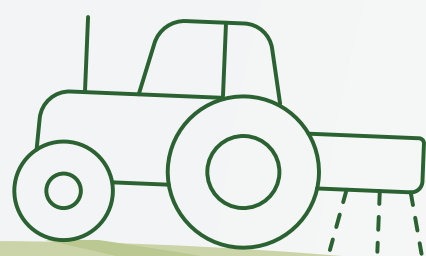
ODPRTA VPRAŠANJA

- ? iskanje dodatnih, inovativnih rešitev na ožjih območjih, ki so problematična že desetletja
- ? iskanje rešitev po posameznih kmetijskih gospodarstvih
- ? izboljšanje nadzora (usmeritev na problematična območja, ponovno preverjanje kršiteljev)
- ? večja vlaganja v izobraževanje in prenos znanja

MNENJE RAČUNSKEGA SODIŠČA

Republika Slovenija (Ministrstvo za okolje in prostor (MOP) in Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP)) je bila pri zmanjševanju nitratov v vodi v obdobju, na katero se nanaša revizija, **delno uspešna**.

PRIPOROČILA:

MKGP

Sprememba kmetijskih praks na problematičnih območjih

Spodbujanje večje vključenosti kmetov v ukrepe

SKUPAJ

Nadaljevanje nadzora problematičnih območij

MOP

Usmerjanje varovanja voda pred nitraty na **problematična območja**

Večja **uporaba gnojilnih načrtov**

Izboljšanje nadzora nad bioplinarnami

Križanje podatkov s področja okolja in kmetijstva, tudi za spremljanje ukrepov

IZVEDENI UKREPI:

- **MOP** je pripravilo **načrt aktivnosti za uskladitev okoljevarstvenih dovoljenj** kompostarn in bioplinarn z zakonodajo.
- **Inšpektorat za okolje in prostor** je v letu 2020 pričel z izvajanjem akcije **nadzora pomembnih virov nitrata, zlasti kompostarn in bioplinarn** v Dravski in Murski kotlini.
- **Na kraškem območju** je bil v letu 2018 s strani **Inšpektorata za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo** izveden **nadzor skladiščnih kapacitet**, v letu 2019 pa s strani **Inšpektorata za okolje in prostor** **akcija nadzora virov nitrata**.